

условиях приобретает особое значение. Сама жизнь поставила на повестку дня проблему непрерывного педагогического образования, необходимость постоянного совершенствования учителя путем неустанной работы над собой.

Список литературы

1. Закон РК «Об образовании».
2. Закон РК «О статусе педагога».
3. Государственная программа развития образования и науки в Республике Казахстан на 2020-2025 годы.
4. Педагогика и психология инклюзивного образования: учебное пособие / Д.З. Ахметова, З.Г. Нигматов, Т.А. Челнокова, Г.В. Юсупова и др. / Казань: Издательство «Познание» Института экономики, управления и права, 2013.

ӨЖ 37.371

ҚАЗІРГІ МЕКТЕПТІҢ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Сағадиева К. Б. – педагогика ғылымдарының магистрі, «Педагогикалық шеберлік орталығы» филиалының тренері, Қостанай қаласы.

Мақалада «инновациялар», «инновациялық технологиялар», «педагогикалық инновациялар» негізгі ұғымдарына теориялық талдау және педагогтердің заманауи мектептің білім беру процесінде инновациялық технологияларды қолданудың білім беру тәжірибесіне енгізу мүмкіндіктері қарастырылған.

Түйінді сөздер :инновациялар, инновациялық технологиялар, білім беру процесі, заманауи мектеп.

Қазіргі уақытта біздің елімізде ұлттық білім беру саясатында айтарлықтай өзгерістер орын алуда. Олар жеке тұлғаға бағытталған педагогиканың позицияларына көшуге деген ұмтылыспен анықталады. Бұл білім беру процестерінің өзгермелілігін жүзеге асырған жағдайда ғана мүмкін болады, осыған байланысты терең ғылыми және практикалық түсінуді қажет ететін білім беру мекемелерінің әртүрлі инновациялық типтері мен түрлері болып табылады.

Инновациялар адамның кез-келген кәсіби қызметіне тән, сондықтан, әрине, талдау мен іске асыруды зерттеу тақырыбына айналады. Инновациялар өздігінен пайда болмайды, олар ғылыми ізденістердің, жеке мұғалімдердің озық педагогикалық тәжірибесінің және жинақталған кешенді тәжірибесінің нәтижесі. Бұл процесс өздігінен жүре алмайды, оны басқару қажет. Сондықтан осы тақырыпқа, заманауи мектептерде білім беру процесінде инновациялық технологияларды енгізу және қолдану тақырыбына және оларды қолданудан жоғары нәтижелерге үлкен қызығушылық туындайды.

С.И. Ожеговтың сөздігінде келесі анықтама берілген: "Жаңа – алғаш рет жасалған немесе жасалған, жақында пайда болған немесе шығарылған, бұрынғы орнына жаңадан ашылған, жақын өткенге немесе қазіргі уақытқа қатысты, толық таныс емес, аз белгілі [6, б.896].

"Инновация" термині латын тілінен "novatio" сөзінен шыққан, бұл "жаңарту" (немесе "өзгерту") дегенді білдіреді және латын тілінен аударғанда "in" префиксі «бағытталу» дегенді білдіреді, егер сөзбе – сөз "Innovation – аударылса онда "өзгерістер бағытында" деген ұғымды білдіреді. Инновация ұғымы ХХ ғасырдың басында жаңа өмір алды. Австриялық және американдық экономист Й.Шумпетердің "инновациялық комбинацияларды" ғылыми еңбектерінде талдау нәтижесінде экономикалық жүйелердің дамуындағы өзгерістер болады.

Инновация – бұл кез-келген жаңашылдық немесе жаңаны енгізу емес, тек қолданыстағы жүйенің тиімділігін айтарлықтай арттыратын нәрсе [1]. Сонымен, инновация, бір жағынан, іске асыру процесі, екінші жағынан, белгілі бір әлеуметтік қызметке жаңасын енгізу әрекеті.

Е.Е. Кучко өз зерттеуінде инновациялардың жіктелуін ұсынады, оларды бірқатар белгілер бойынша бөлуге және әрқайсысында анықталған бөлімдерді бөлуге болады [3, б.61].

Жоғарыда келтірілген классификацияға сүйене отырып, біз ғылым мен техниканың әртүрлі салаларында, соның ішінде білім беруде қолданылатын инновациялардың алуан түрлілігін көреміз. "Инновация" ұғымымен бірге "инновациялық технология" ұғымы да бар. Оның тұжырымдамалық сипаттамасын қарастырыңыз.

Инновациялық технология - бұл инновацияны жүзеге асыру кезеңдерін қолдайтын әдістер мен құралдар жиынтығы.

Е.Е. Кучко бойынша инновациялардың жіктелуі

Өлшем	Инновациялардың түрлері
Жаңалық дәрежесі бойынша	- жаңалықтарды, ірі өнертабыстарды іске асыратын және жаңа ұрпақтар мен техника мен технологияның даму бағыттарын қалыптастыруға негіз болатын радикалды (базистік) инновациялар; - орта өнертабыстарды жүзеге асыратын инновацияларды жақсарту; - техника мен технологияның қалыптасқан буынын ішінара жақсартуға, өндірісті ұйымдастыруға бағытталған модификациялық (жеке) инновациялар
Қолдану нысаны бойынша	- өнім. Олар жаңа өнімдерді (қызметтерді) немесе жаңа материалдарды, жартылай фабрикаттарды, компоненттерді өндіруге және пайдалануға бағытталған; - технологиялық жаңа технологияны құруға және қолдануға бағытталған; - процесс компания ішінде де, сыртқы деңгейде де жаңа ұйымдастырушылық құрылымдарды құруға және жұмыс істеуге бағытталған; - кешенді жоғарыда инновациялар түрлі комбинациясы болып табылады
Қолдану ауқымы бойынша	-салалық; - салааралық;- аймақтық;- ұйым шеңберінде
Пайда болу себептері бойынша	- реактивті (бейімделгіш) инновациялар - бұл ұйымның күрт өзгеретін сыртқы жағдайларға реакциясы, олар өздігінен жүреді; - стратегиялық инновациялар-іске асырылуы жоспарланған сипаттағы инновациялар (тауарлар мен қызметтердің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған)
Қолдану саласы бойынша	- экономикалық; әлеуметтік; экологиялық; технологиялық; ұйымдастыру-басқару; ақпараттық; маркетингтік
Экономикаға әсер ету деңгейі бойынша	- базалық ғылыми жаңалықтарға, жаңа техникалар мен технологияларды ойлап табуға негізделеді; - жақсарту; - жалған жаңалықтар (бұл түр, өкінішке орай, ең көп таралған. Оларды енгізу кезінде жоғарыда аталған екі инновацияны неғұрлым тиімді қолдану жүреді, бұл ретте өткізу нарығы мен инновацияларды қолдану аясы кеңейеді. Бірақ тако сияқты, олар іс жүзінде жоқ)
Өндіріс процесіне әсер ету деңгейі бойынша	- алмастырғыштар басқа инновациялардың орнына қолдануға арналған; - кеңейтушілер бір қызмет саласында, басқа салаларда жақсы дәлелденген инновацияларды қолдануды болжайды; - жақсартқыштар Орындалатын жұмыстардың, қызметтердің сапасын арттыру үшін қызмет етеді
Қанағаттандырылатын қажеттіліктер сипаты бойынша	- жаңа қажеттіліктер тудыратын инновациялар; - бар қажеттіліктерді жаңа тәсілмен қанағаттандыратын инновациялар; - бар қажеттіліктерді неғұрлым тиімді қанағаттандыратын инновациялар

Инновациялық технологиялардың келесі түрлері бар: енгізу; тренинг (жаттығу); консалтинг (кеңес беру); трансферт (беру); аудит.

Мақсаттарды жеткізуде осындай пропорцияларды сақтау үшін инновациялық технологияларды қолдану қажет. "Инновациялық технология" ұғымы осылай түсіндіреді Е.Е. Кучко: "инновациялық технология - бұл қызметтің зерттелуіне, өзектілігіне және оңтайландырылуына бағытталған әдістер мен әдістердің жиынтығы, нәтижесінде өмірдің әртүрлі салаларында сапалы өзгерістер тудыратын, материалдық, экономикалық және әлеуметтік ресурстарды ұтымды пайдалануға бағытталған жұмыстар жасалады және іске асырылады" [4, б.415].

Ғылыми-әдістемелік әдебиеттер мен ғалымдардың зерттеулерінде "инновациялық педагогика", "педагогикалық инновация", "Инновациялық білім беру", "білім берудегі инновациялық технологиялар" сияқты ұғымдар ашылғанын атап өткен жөн. Білім беру процесіне инновациялық технологияларды игеруге және енгізуге бір ғана адам, тіпті бір салада жұмыс істейтін адамдар тобы да тарылмайды, бұл процесс әртүрлі бағыттарға қатысатын халықтың көптеген топтарын қамтиды.

Білім беру жүйесіндегі инновациялар туралы 80 ғасырдың 20-жылдарынан бастап айтыла басталды. Дәл осы уақытта педагогикада инновация мәселесі, оның тұжырымдамалық қамтамасыз етілуі туындайды. Бұл арнайы зерттеулердің тақырыбына айналды. Синонимдер ретінде қолданылатын "білім берудегі инновациялар" және "педагогикалық инновациялар" терминдері ғылыми негізделген және педагогиканың категориялық аппаратына енгізілген. Педагогикалық инновация - педагогикалық қызметке жаңасын енгізу, оқыту мен тәрбиелеудің мақсаттары, мазмұны, әдістері мен нысан-

дарындағы өзгерістер, олардың мақсаты Мұғалім мен оқушының бірлескен іс-әрекетінің тиімділігін арттыру болып табылады [2, б.61].

Педагогикалық инновация – бұл педагогика саласындағы жаңа кіріспе, білім беру ортасына оның жеке компоненттерінің де, жалпы білім беру жүйесінің де сипаттамаларын жақсартатын тұрақты элементтерді (инновацияларды) енгізетін мақсатты прогрессивті өзгеріс. Педагогикалық инновациялар білім беру жүйесінің меншікті ресурстары (қарқынды даму жолы) есебінен, сондай-ақ жаңа құралдардың, жабдықтардың, технологиялардың, күрделі салымдардың қосымша қуаттарын (инвестицияларын) тарту есебінен және т.б. (экстенсивті даму жолы) жүзеге асырылуы мүмкін [6].

Қазіргі уақытта оқушылардың қажетті ақпаратты табу, оны өңдеу және белгілі бір қорытынды жасау қабілетіне көп көңіл бөлінеді. Сонымен қатар, сыныпта қатарларымен әлеуметтік қарым-қатынас жасау дағдылары және достар табу қабілеті қалыптасады [3]. Мектептер алдына қойылған мақсаттар мен міндеттердің өзгеруі нәтижесінде білім беру процесінде инновациялық технологияларды қолдану қажеттілігі туындайды.

Білім берудегі инновациялық технологиялар үш элементтен тұратын кешенмен ұсынылады:

1. Оқушыларға берілетін мазмұн. Ол қазіргі әлемге барабар құзыреттерді қалыптастыруға бағытталған. Бұл мазмұн жақсы құрылымдалған, мультимедиа түрінде нақты ұсынылған және заманауи коммуникациялар арқылы берілуі керек.

2. Оқушыларды белсенді тартуға бағытталған оқыту әдісі. Білімді пассивті емес, балалардың тікелей қатысуымен игеру керек.

3. Ақпараттық, технологиялық, ұйымдастырушылық және коммуникациялық компоненттерді қамтитын оқыту құралдары.

Қазіргі білім беру технологияларының негізгі мақсаттарына мыналар жатады:

- оқушыларға болашақта жаңа білім алуға, жұмыс істеуге және қайта оқуға мүмкіндік беретін іргелі білім қалыптастыру;

- тұлғаның шығармашылық түрін, топтық және аналитикалық жұмысқа қабілеттілікті, төзімділікті қалыптастыру, жобалық ойлауды қалыптастыру.

Сонымен, білім беру процесінде инновациялық әдістерді қолдану қажет екендігі белгілі болады. Бірақ бұл жағдайда сұрақтар туындайды: бұл технологиялар қандай болуы керек және оларды кім жүзеге асыруы керек?

Әрине, екінші сұрақтың жауабы өзінен-өзі сұралады. Білім беруде инновациялар енгізетін адамдар мұғалімдер болуға тиіс. Бірақ қазіргі заманғы жағдайлар талап ететін мұндай білім алмаған адамдар оқу процесіне жаңа нәрсе әкелуі мүмкін бе? Сонымен, алдымен мұғалімдерді қайта даярлау қажет. Қазіргі мектепте, біздің ойымызша, барлық оқытушылар құрамы жаңа тенденциялармен танысуға мүмкіндік беретін қайта даярлаудан немесе курстардан өтуі керек. Қазіргі уақытта мұғалімдер арасында жергілікті, аймақтық және Республикалық деңгейлерде көптеген конкурстар өткізіліп, оларды білімге инновациялық әдістерді енгізуге ынталандырады. Телекоммуникация желілерінде әртүрлі семинарлар өткізіледі. Ғаламдық Интернет желісінде сабақта жаңашылдық енгізуге мүмкіндік беретін көптеген ақпарат бар. Қазіргі мектептердің педагогикалық қызметінде Инновациялық технологиялардың үлкен арсеналы бар. Оларды білім беру процесінде қолдану мүмкіндігі мұғалімдердің өзгерістерді қабылдауға дайындығына және оқу орындарының техникалық қамтамасыз етілуіне байланысты. Көптеген мектептерде сыныптар интерактивті тақталармен және мультимедиялық қондырғылармен қамтамасыз етілген, мұғалімнің орны ғаламторға қол жетімді жеке компьютермен немесе ноутбукпен жабдықталған.

Тәжірибеде мұғалімдер өздерінің күнделікті жұмысында белсенді және интерактивті формаларды қамтитын инновациялық технологиялар мен оқытудың заманауи әдістерін қолданады. Белсенді әдістер оқушылардың тікелей қатысуын, олардың білім беру процесіне белсенді көзқарасын білдіреді. Интерактивті формалар алынған білімді есту және көру арқылы жақсы игеруге мүмкіндік береді. Бұл әдістер оқушыларға топ құрамында жұмыс істеуге, топтық білім алуға, сонымен бірге жеке жауапкершілік алуға бағытталған кезде оқытудың топтық формаларына жатады. Мұғалімдер сабақтың осындай формаларын ұйымдастырудың түрлерін атап өтті:

- сабақ-экскурсиялар;

- белгілі адамдармен, түрлі сала мамандарымен, шығармашыл тұлғалармен сабақ-кездесулер;

- шығармашылық сабақтар-спектакльдер қою, газет немесе фильм жасау;

- фильмдер мен бейнероликтерді көру;

- мәселелерді шешуге бағытталған жағдаяттық ойындар арқылы әртүрлі мәселелерді шешу;

- топтық тапсырмалар.

Осының нәтижесінде білім алушыларда жаңа материалды игеру, оны талдау қабілеттері қалыптасады; олар оқылғаннан қорытынды жасауға, алынған деректерді жалпылауға және жүйелеуге, талқылауға және әңгімелеуге үйренеді. Білім беру процесінде инновациялық әдістерді қолдану қазірдің өзінде өзектілігі жоғары. Жаңашыл әдістер жаңаға жол ашады, өйткені инновация тез бағдарланған және тәуелсіз шешім қабылдауға қабілетті "жаңа" адамды қалыптастыруға шақырады.

Бірақ дәстүрлерден инновацияға көшу өздігінен болмауы керек. Барлық өзгерістер бірнеше бағытта мұқият жобалануы керек: психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік-педагогикалық және тікелей педагогикалық.

Осылайша, инновациялық технологиялар адам қызметінің барлық салаларында, соның ішінде білім беруде де қолданылады. Уақыттың өтуі және өмір салтын өзгерту инновациядан тыс қажеттілікті талап етеді. Кез-келген инновацияны енгізу стихиялық емес, бұл жоспарланған, мұқият талданатын процесс.

Біз білім беру процесінде қолданылатын инновациялық технологиялардың алуан түрлілігін жоғарыда айттық. Оларды нақтырақ қарастырайық.

Алдын ала оқытудағы инновациялық технологияларды екі топқа бөлуге болады:

1. Жалпы технологиялар:

- ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ);
- оқытуды ақпараттық-талдамалық жүргізу және білім беру сапасын басқару;
- дидактикалық;
- Денсаулық сақтау.

2. Қолдану негізіне оқуға жеке көзқарас қойылған технологиялар:

- тұлғалық-бағдарланған;
- инновациялық технологияларды енгізуді психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу;
- зияткерлік даму мониторингі;
- тәрбиелік;
- перспективалық-озық оқыту технологиясы.

Білім беру процесіне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу әр түрлі білім салаларын информатикамен біріктіруді көздейді. Бұл оқушылардың ойлауын ақпараттандыруға және олардың қазіргі әлемдегі процестерін түсінуге әкеледі.

АКТ артықшылықтарына мыналар жатады: оқытылатын материалдың көрінуі, жұмыстың шығармашылық стилі, әртүрлі тақырыптар бойынша кез-келген ақпарат көзіне кедергісіз қол жеткізу, ақпаратты жаңартудағы тиімділік.

Оқушылар АКТ қолдану арқылы түрлі деңгейдегі, тіпті халықаралық деңгейдегі онлайн-олимпиадаларға қатысады, түрлі пәндер бойынша жобалар дайындайды.

АКТ сабақтарында қолданудың негізгі жағымды жағы-аудиовизуализация арқылы ақпараттың күшін жою мүмкіндігі. Осы технологияларды мұғалімнің қызметінде қолдану деректерді өңдеуге және сабаққа дайындық кететін уақытты қысқартуға мүмкіндік береді.

Алайда, сабақта АКТ қолданған кезде мұғалім қолданылатын техникалық құралдар оны мұғалім ретінде алмастырмайтынын ұмытпауы керек, тек қажетті материалды неғұрлым айқын және нақты ұсынуға мүмкіндік береді.

Оқытуды ақпараттық-талдамалық сүйемелдеу және білім беру сапасын басқару. Бұл технологияны қолдану баланың, сыныптың, параллель сыныптар тобының, тұтастай мектептің дамуын бақылауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушылардың пәндерді игеруін бақылау, жеке мұғалімдердің жұмысын бақылау процестерінің ажырамас бөлігі. Бұл технология АКТ қолданумен бірге тиімді жұмыс істейді. Желілік ортаны қалыптасуға электрондық күнделіктер мен электрондық журналдарды қолдануға енгізу жарқын мысал болып табылады, онда жеке оқушының және пәндер бойынша динамиканы бақылауға болады.

Дидактикалық технологияларға: ойындар; топтық тапсырмалар; жобаларды дайындау; оқулықпен өзіндік жұмыс жатады.

Ойын әдісі оқушылардың қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді. Нәтижесінде қажетті білім алады, ақпаратты таниды. Оны кіші мектеп оқушылары арасында қолдану өте маңызды.

Топтық тапсырмалар балалардың диалог жүргізу қабілетін дамытуға, мәселелерді шешудің бірнеше нұсқаларын ескеруге, пікірталас арқылы ортақ пікірге келуге ықпал етеді.

Жобаларды дайындау кезінде мектептен тыс өмірде қабылдау қажет болатын дағдылар мен біліктердің үлкен базасы қалыптасады. Жұмыс жасау үшін оқушылар ақпарат көздерін тауып, оларды зерттеп, алынған мәліметтерді жүйелеп, қысқаша түрде жүзеге асыруы керек. Сонымен қатар, жобаны дайындау шығармашылық тәсілді қажет етеді. Орындалған жұмыс оқушының тікелей жасаған фотосуреттерімен немесе бейнелерімен бірге жүреді.

Қазіргі уақытта білім берудегі денсаулық сақтау технологияларына үлкен мән беріледі. Бұл қолайлы психологиялық климатты сақтауға және салауатты өмір салтын насихаттауға бағытталған оқу процесіне жүйелі көзқарас.

Тиімді білім берудің маңызды аспектілерінің бірі-сабақ кезінде жайлы, психологиялық ахуалды орта орта құру. Барлық мұғалімдер психологиялық тұрғыдан тұрақты жұмыс істеуге тырысады. Өйткені, бұл мұғалім мен оқушы арасындағы кедергілерді азайтуға, әр оқушының шығармашылық қабілеттерін ашуға көмектеседі. Тиісті өзіл, кішігірім ауытқулар, қателіктерді сыпайы түрде түзету, ақыл – ой белсенділігін ынталандыру – бұл мұғалімнің сыныпта жайлы психологиялық жағдайға жетуіне мүмкіндік беретін әдістер.

Балалардың денсаулығын сақтау бірнеше бағытты қамтиды. Біріншіден, бұл қажетті гигиеналық және психологиялық аспектілерді құру. Екіншіден, бұл салауатты өмір салтын насихаттау. Үшіншіден, әртүрлі аурулардың алдын алу.

Тұлғаға бағытталған технологиялар. Олардың атауының өзінде мағынасы бар. Бұл технологиялар белгілі бір оқушыға бағытталған, оның қабілеттерін дамыту. Мұндай оқыту кезінде оқушы жеке тұлға ретінде қарастырылады және оның мақсаттары мен қажеттіліктері бірінші орынға қойылады.

Осы инновацияларды қолдану кезінде мұғалімдер көп деңгейлі, модульдік оқыту, саралап оқыту, "ұжымдық өзара оқыту" әдістерін қолданады.

Жеке тұлғаға бағытталған оқыту технологияларын қолдану жалпы білім беретін мектептерде бір сыныптағы оқушылар санының көптігіне байланысты қиын. Бұл технологияларды арнайы түзету мекемелерінде қолдану өте кең таралған, бұл сыныптардағы оқушылардың аздығымен байланысты. Сонымен қатар, білім беру мекемелерінің оқушылары көбінесе бір ауытқушылыққа ие емес, бұл оқыту жеке тұлғаға бағытталған тәсілді қолдану қажеттілігін тудырады.

Инновациялық технологияларды психологиялық-педагогикалық қолдау арқылы енгізуді көздейді. Бұл принцип білім беру процесіне белгілі бір инновацияларды енгізудің ғылыми-педагогикалық негіздемесін білдіреді. Оларды қолданысқа енгізу педагогикалық кеңестерде талқыланады. Сонымен қатар, сіз осы саладағы мамандармен және осындай инновацияларды қолданатын қызметкерлермен кеңесіп, оларды қолданудың шетелдік тәжірибесін зерттей аласыз.

Зияткерлік даму мониторингі. Бұл технологияны енгізу әр оқушының оқу материалын меңгеру дәрежесін тестілеу арқылы талдауға және диагностикалауға мүмкіндік береді. Олардың нәтижелері бойынша үлгерім динамикасының кестесі құрылады. Бұл көрнекі көрініс мұғалімге әр оқушы үшін проблемалық тақырыптарды анықтауға, содан кейін әрқайсысына жеке тұлғаға бағытталған технологияларды қолдануға көмектеседі.

Жаңа білім беру стандарттары (бұдан әрі-стандарттар) бағалау қызметінің жаңа жүйесін енгізді. Бұл оқушылардың да, мұғалімдердің де барлық жеке жетістіктері бір жерде көрсетілуі керек екендігімен түсіндіріледі. Мұндай бағалау жүйесін енгізу өзін-өзі дамытуға, мақсат қоюға және оған жетуге ынталандыруға, өзін-өзі бағалау мен жауапкершілікті дамытуға мүмкіндік береді.

Ешқандай білім беру процесі тәрбиелеу технологияларын қолданумен бірізділікте жалғасады. Бұл оқушыны қалыптастырудың негізгі механизмі. Тәрбие қазіргі білім беру жағдайындағы негізгі фактор болып табылады. Бұл оқушылардың жеке дамуының қосымша формаларына тарту арқылы жүзеге асырылады. Бұл мәдени-бұқаралық іс-шараларды өткізу: мерекелерді, қызықты адамдармен кездесулерді, экскурсияларды, мұражайлар мен театрларға баруды ұйымдастыру және өткізу болуы мүмкін. Оқушылар мектептегі білім мен тәрбиенен басқа қосымша білім беру орталықтарында да өздерін жүзеге асырып білім ала алады. Үйірмелер мен секциялардағы жұмыс баланың таланты мен қабілетін, шығармашылық бастауын ашуға мүмкіндік береді. Тек оған таңдау еркіндігін және қажет болған жағдайда бір әрекетті екіншісіне ауыстыру мүмкіндігін беру керек.

Әр пән белгілі бір дәрежеде оқушының жеке басын қалыптастырады, оны тәртіпке келтіреді, жақсартады. Заманауи мектептердің қызметі оқушылардың патриоттық сезімін дамытуға бағытталған. Бұл мәселеге көп көңіл бөлінеді, әсіресе сынып сағаттарында. Перспективалық-озық оқыту технологиясының негізгі ережелері тұлға аралық тәсіл, оқушының жеке басының басты факторы ретінде табысқа бағытталу, қателіктердің алдын алу, қатемен жұмыс емес қателік арқылы үйрену, оқу, барлығына қол жетімділік, білген адам білмеген адамды үйрету болып табылады.

Жаңашыл Педагог С.Н.Лысенкова мынадай феноменді ашты: кейбір материалдың объективті қиындығын азайту үшін оны оқу бағдарламасына енгізуден алда болу керек [5, б.192]. Бұл технологияны қолдану кезінде күрделі мәселелер зерттелетін тақырыппен байланысты алдын-ала қарастырыла бастайды. Перспективалы тақырып аз мөлшерде беріледі, барлық қажетті логикалық ауысулармен баяу ашылады.

Сонымен, жалпы инновациялық технологиялар әдістердің барлық арсеналын қамтиды. Көбінесе олар ғылым мен техниканың жетістіктерін қолдануға негізделген. Оларды қолдану оқыту процесін технологияландыру және ақпараттандыру қағидаттарына негізделген. Білім беру процесінің барлық қатысушыларының шығармашылық қабілеттерін және ойлаудың өзгермелілігін дамыту ажырамас мақсат болып табылады.

Инновациялық педагогикалық технологиялар көбінесе жеке көзқарасты ұстанады. Бұл қазіргі білім беру жүйесіне жаңа талаптар қойылатындығымен негізделген, мектептер алдында жеке тұлғаны тәрбиелеу міндеті тұр. Сондықтан кез-келген технология жеке тұлғаны, оның шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталған. Мұндай технологияларды қолдану үшін мұғалім жоғары білікті болуы керек. Біліктілікті арттыру ұйымдарының маңызды міндеттері: шығармашылық және инновациялық қызметке қабілетті білікті кадрларды даярлау. Қазіргі мектептегі әр мұғалім мүмкіндігінше шамалыда болса психолог болуы керек, әр оқушымен жеке қарым-қатынас жасап, әрқайсысына жеке көзқарас таба алуы маңызды. Осы мақсатта мұғалімдерге қиын жағдайларды жеңуге көмектеседі көптеген әдебиеттер жасалады, оларды басшылыққа алып ізденуді қажет етеді.

Білім беру процесінде инновациялық технологиялардың түрлерін талдағаннан кейін, бір технологияны енгізу көптеген басқалардың пайда болуы мен дамуына әкеледі. Практикалық қолдану кезінде бірнеше әдістерді біріктіру арқылы оқытудың өзектілігін, еркін және оңай қабылдануына мүмкіндік ашылады.

Қазіргі уақытта мұғалімнің жеке тұлғасынан білім алушылардың жеке тұлғасына баса назар аударылды, ал білім беру процесінің басты мақсаты сыртқы әлемнің өзгерістеріне еркін әрі тез бейімделуіне көп бағытты тұлғаны тәрбиелеу болып табылады.

Жаңа уақыт жаңа ережелерді талап етеді, жаңа білім беру бағдарламалары мектеп өміріне инновациялық технологияларды енгізуге ықпал етеді. Қазіргі заманғы білім бір орында тұрмайды, ол алға жылжиды және адамзаттың пайда болған қажеттіліктерін толық қанағаттандыру үшін уақытпен бірге қадам басуы керек.

Оқу процесі түбегейлі өзгереді және өзінің басымдықтарына ауысады: енді мұғалімнің міндеті - үйрету емес, оқушыларға пәндерді өз бетінше оқуға, шығармашылық әлеуетін дамытуға мүмкіндік беретін жағдай жасау. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қазірдің өзінде әр сабақтың ажырамас бөлігіне айналды, ал мұғалім – бұл өз қызметінде заманауи технологиялар мен техниканың жетістіктерін қолданатын жоғары білікті қызметкер болуы қазіргі өмір талабы болып отыр. Төменде берілген кестедегі критерийлер арқылы мұғалімдер әртүрлі инновациялық технологияларды қолдануда негізгі инновациялық нысандарды басшылыққа алып сабақты ұйымдастыруға мән берілуі керек.

Кесте 2

Оқытудың дәстүрлі және инновациялық модельдерінің салыстырмалы сипаттамасы

Критерий	Оқытудың дәстүрлі түрі	Оқытудың инновациялық нысаны
Мақсаты	бағдарламамен белгіленген материалды меңгеру	оқуға үйрету (деректерді іздеу, өңдеу және талдау)
Мұғалімнің орны	мұғалім-білім көзі	мұғалім-кеңесші
Білім беру формалары	ауызша және мәтіндік формалардың басым болуымен дайын ақпарат	өзіндік жұмыс, ойын формалары, көрнекі көрініс
Білімді қолдану	типтік тапсырмалар	алынған білімді нақты жағдайда қолдану
Оқу іс-әрекетінің басым түрі	фронтальды және жеке	ұжымдық немесе / және топтық оқу жұмысы

Осы жұмыс барысында біз "инновация" ұғымын қарастырдық және талдадық, ол тек объект ретінде ғана емес, жаңа нәрсе ретінде де, процесс ретінде де қарастырылады. Өмірге енгізу процесі, ал біздің жағдайда білім беру процесінде жаңа нәрсе.

Инновациялық білім беру технологиялары әртүрлі және көптеген. Біз бұл жұмыста жиі қолданылатындарды сипаттауға тырыстық. Олардың ішінде: АКТ қолдану, ойын техникасы, жеке тұлғаға бағытталған оқыту, оқу процесін ақпараттық қолдау, білім беру және денсаулық сақтау технологиялары және басқалар.

Қазіргі уақытта білім берудің негізгі мақсаты – тез бағдарланған және қоршаған әлемнің өзгеруіне ықпал ететін жеке тұлғаны қалыптастыру. Мұғалімдердің білім беру процесінде инновациялық технологияларды қолданудағы тәжірибесі мектептерде оқытудың дәстүрлі әдістерін ғана қолдана отырып, бұған қол жеткізу мүмкін еместігін көрсетеді. Сабақта оқытудың жаңа формаларын қолдану бірқатар мәселелерді шешуге мүмкіндік береді: оқушылар арасында белсенді азаматтық ұстанымды қалыптастыру; білім беру процесі субъектілерінің өзара әрекеттесу сипатын өзгерту (оқушы мен мұғалім қызметкер ретінде қарастырылады); оқушылардың мотивациялық компонентін арттыру.

Инновациялық технологиялардың қажеттілігі даусыз. Оларды қолдану арқылы сабақтар қызықты әрі дамытуға бағдарланған. Оқушылар белгілі бір оқу нәтижелеріне қол жеткізуге қызығушылық танытып, білім сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. **Бондаренко О.В.** Современные инновационные технологии в образовании / О.В. Бондаренко // Электронный журнал «РОНО». 2012. №16.
2. **Габбасова Л.З.** Инновационные технологии в образовательном процессе / Л.З. Габбасова // Инновационные педагогические технологии: материалы V междунар. науч. конф. (г. Казань, октябрь 2016 г.). Казань: Бук, 2016. С. 61-63.
3. **Кучко Е.Е.** Систематизация подходов к классификации инноваций / Е.Е. Кучко // Социология. 2008. №4. С. 61–70.
4. **Кучко Е.Е.** Инновационные социальные технологии / Е.Е. Кучко // Философия. Всемирная энциклопедия. 2001. б. 415-416.
5. **Лысенкова С.Н.** Методопережающего обучения: книга для учителя: из опыта работы / С.Н. Лысенкова. – М.: Просвещение, 1988. – 192 б.
6. **Ожегов С.И.** Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов. АСТ, 2015. 896 б.